

FOÉR VÉRIADEG

MOLLADENNEU
DIHUNAMB
ÉN ORIANT

—
1932

FOÉR VÉRIADEG

I.-M. MARY

Foér Vériadeg

EIL MOLLADEN

SKEDENNEU A. MARZIN

MOLLADENNEU

DIHUNAMB

ÉN ORIANT

1932

EN EUTRU MARY
OBÉROUR FOÉR VÉRIADEG

...UR PÉHIG A LABOUR E HRÉR ANEHOU

KROÉZ EN TENNAD...

En Eutru Mary

En Eutru Jean Marie Mary e zo bet gañnet é Kergouillard Karnag, er pemp arnuigent a viz imbrill 1858.

Pep bro, e larér, e laka hé merch ar hé zud. Hama, dré lannegi Karnag é vè guélet kartelieu rehiér degaset a bél ha plantet én ou saú, a nerh en divréh, él gué, a rankadeu. Na tud kriù e zo bet maget guéharal ér vro-men ! Nen dé ket ur soéh mar kavér hoah tud kriù enni.

Tostoh d'er mor, doh kér Lejenéz, taulet mé d'ur péhig a labour e hrér anhou *Kroéz en Tennad*. Amen, ér blé 1795, é ti chennas ul loden ag en armé tolpet én Angletèr get Fransizion forbañnet a pe vennezant donet de vougein en Dispeah ha de lakat urh ér vro. Ketan tra e hrezant, kleuet un overen laret ar en treah aveit inéan er heh Loeiz XVII. En Eutru Hercé, es-kob Dol, e laras en overen-sé : er mén autér e oè pozet ar ut bank, bet goarnet pél amzér ; ha devéhatoh, ardro er blé 1840, ur groéz e zo bet sauet ar en tachad én inour d'en ded lakeit d'er marù. En hani hé groas seuel e voé un dén a Garnag, ur beleg hanuet eùé Mary, iondr d'en hani ma konzamb anhou, bet kuré é Sant-Padern, ha person e Santéz-Hélen.

Mar fal d'oh gout petra e vo un dé benak bugalé anauet genoh, klasket pe sord spered e oè en ou zud koh. Er goed ne hel ket laret geu ; ha diar ur rumad tud lan a fé é saú liésan bugalé léal ha gredus.

Huél a vugalé e zo bet é ti Mary a Gergouillard : tri pautr ha tèr merh. Deu ag er bautred en des um hroëit béléan, en ter merh é ias de léaïnnézed. Er hohan ag er vanden e oè en hani e zo deit de vout en T. Michel, kabechin. Hennen, a getan, e oè un tammig disolit, ér skol, hag un dé, en ur arriù ér gér, en um lakas de gleñ ag en tauleu guialen en doë bet get er frèr. — Ha ! emé er vam, pegement ah es bet a dauleu bah ! — Tri, ha ré start hoah. — Gorto nezé, emé-hi. — Hag é skrap er rivlen e oè get er pautr én é zorn, hag é tor ar é vizied tri taul aral, startoh aveit ré er frèr. — Dalth chonj : elsé é vo sel guéh ma tei dis divarchein. —

Tro erbet mui ne glemmas er skolaer : disket en doë éh es ur lézen hag é ma ret plegein. Pe vehè ol er mammeu él hani en T. Michel ne vehè ér bed-men meit bugalé sentus.

Jean Marie e ias eùe de skol er *frèred* ; met ne larér ket é vehè bet foitet ha gourdrouzet dé erbet. Karet bras e oë get er frèr Trazéas e laré mil vad anehon : ur hroëdur ken degor a spered ker goubéet d'er studi, hag e ouiè é gatechim.

Goudézé é voé lakeit ar er latin get en Eutru Koriton. Dré forh hastein ha fourchein, en um gavas é stad, é korr deu vle, de vonet de Santéz-Anna ha d'obér inour d'er hentélieu en doë reseuet : tâlein e hré doh er ré getan.

A ziar nezé en um ziskoé déjà kriù mat a gory. Ur bam e vezè er guélet é hoari er *boxe* get é gansort er Vu a Vaden... ha kleuet en tauleu. Abeit en hoari skaseu pé branelieu, nen doë ket é bar : pe dostè d'en éneberion, ne vezè guélet meit tud é téhein pé é torimellat.

Hoari hemb fallanté, kredet mat, met danjerus elkent, ha pelzo dihuennet.

Kentéh achiù é filozofi éh as d'er hloërdi bras hemb marhattat hag, éno, en um ziskoas él érauk, un dén a skuir vat aveit ol é gansorted : perpet gredus, perpet joius ha karantéus.

É tonet er méz ag er Séminér é treménas ur pennad éti en eutru Martin ag en Alré eit obér skol d'er bautred. Met d'er hourz-sé, én arben a lezennet Combes, é voé skarhet er Jézuisted er méz ag ur skolaj bras e bieuent ér gér a Reims ; hag, eit miret ne vezè cherret en ti, é houlennezant get en eskob a Uéned kas duhont un nebed bélén iouank ha dijab. Elsé éh as de Reims en duchentil Mary, Penuen, Rivalain, Trouher ha reral.

Deit de vont kelenour hag éuéhour, en eutru Mary e hré get er vugalé er péh e garé, ha deusto dehè bout lansk un draig benak ér vro-sen a Champagn, é té de ben a ou lakat de ziskein propik mat. Unan neoah e oë é vanden ha ne oë ket tu de dennein ur vad a é gory : ne venné obér nitra, nitra. Konz e hrét ag en dakor d'é dud. En Eutru Mary e lar d'er hroëdur : « Mar kares labourat pearzek dé doh-tu, me rei konjé d'is en dé arlerh ». — « Ia, emé en aral ». Hag é labouras, hag é hounias é hibr ; gouni e hras eùe un dra benak aral : goust aveit er studi ; hag é tas de vont ur skolaer adrès.

Tiùart hag import él mah oë en eutru Mary, Champeniz e sellé dohtou guéhavé get ur minhoarh, met ne larent gir : ne vehè ket bet pél aveit ou lakat én ou lén. Chérabl e vezè atañ, met, pe sellé du... spontus. En eskob e houlnnas getou um soursi ag er soudarder kristén e oë é kér. A volanté vat perpet. Hag é vezè

bamdé é vonet a dal é skolaerion de gavet é vrezélerion : Deit mat get en ol, barrek de zihuen ur ré él er reral. Deùéhatoh ré-nour er skolaj e skriùè d'en eutru Fresneau, sénator : Trugéré hun es de laret d'en eutru Mary : en dén-sé e zo mat de gement karg e zo.

Ret dehou a gauz d'é iehed donet endro de Uéned, é voé lakeit de vont kuré én Ardeuen, lén ma chomas tri blé get en eutru Klanch, arlerh é Pluneret, lén mei chomet betag é varù.

Ketan tra e hrs é arriu é Pluneret e voé scuel pé atañ neué-en er pratikeu a zévosion : Kongrégaision er Uerhéz, communion er hetan gunér ag er miz, brediah er Fé ha hoah.

En dra-men e oë aveit er gristenion gredusan, deli dehè bout skuir er barréz abéh pé monet d'er houvand. Met ne ankoéhè sord tud erbet, na oed erbet, na stad erbet.

Aveit er bautred iouank en en doë bouleu de hoari ha butum, hag avizeu mat.

Get er vugalé éh oë hemb par aveit ou derhel ha diskein ou hatechim dehè.

Un dé benak, é Kaudan, pad ur retréd konfirmasion, get naù hant a vugalé, ur hansord dehon lakeit de ouarn er gren bautred, e gasas de laret dehon ne hellé mui dontet de ben a é dud hag éh oë mal dontet d'er sekour. Arriu ar er lén, en eutru Mary e lar d'er vugalé e fal dehon gout più anehé en deveh skopet ihuelan hag é hrezé ur prim d'er guellan. Ha chetu lorh gét er grenared hag intampi ha hoarhereh. Un herrad arlerh éh oent sentus él deved, prest kaer de gleuet ur predeg, diarben er prim e vo reit ér bed aral d'en dud a volanté vat.

Chonj en doë ag en dud klan. Ne oë ket hemb anabet er hlen-uédeu e gavér stankan ér vro hag er remedeu guellan. Raksé médesinour erbet tro ha tro n'en doë kement a ostizion.

Gouiek mat e oë hoah a fed er lézennet. Pe vezè ur proséz é troein, éh ét guéhavé de gavet er mestr-skol de houlen ali ; hag er mestr-skol-sé péet neoah get er Républik, e laré liésan : Kerhet kentoh de houlen get en eutru Mary : ne gavéet ket guel d'hou tifariein.

Dén e oë de ziboénien en ol, é pep kiz. Un dé, en um gavé é Landevan é sekour doh un tan-goal. Ha chetu ur voéz é krial forh d'hé buhé dré mah oë chomet hé chistr ér hav. Oeit en eutru Mary ha plantet én ti, staget ér varrik hag hé degas et getou beta kreiz er lér. Un donn e oë, pé kentoh un donnad ne oë ket bet hoah boulhet.

Nen det ket elkent de gredein nen doë en eutru Mary nameit

amied vat ér vro. Liès é ma bet ret dehon brezélekat doh tud fal pé sot. En Ardeuen éh arriùas un dé en ur-penhér distro lén mah oè korol, él bep sul, étré pautred ha merhed. Chetu ean é kemér un tam papér ha, dré bep diù huéh, éh obér n'oun pé sord mercheu. « Gortoit, emé ean, éh onn é tennein hou patrom : braseit e vo er skeden ha diskocit ar er blasen ». — « Pas elkent ! pas elkent ! » Hag ind kuit : ne voent mui guélet éno nag er sul-sé nag er sulieu arlerh.

Un dén a Bluneret, hag ean goal glan, e glaské hoah chikanal ha negennein betag en termén devéhan. El m'en doè groeit guéharal un tamig studi, en eutru Mary e houlen getou mar en doè hoah chonj petra oè degoéhet get Matuzalem ha Nabukodonozor. — O ! Marù é en dud-sé guerso, emé ean. — Hag Aleksandr, Kézar, Karlagn, rah er rouéed karteu. — O ! Marti int éh. — Hama ! me héh dén, ben er suhun-men-za, é vo laret kement aral ahanous, rak marù e vi. Chonj mat én dra-zé, ha kenevo. — En dé arlerh en hani klan e gasas de glah er huré : ne oè ket aheurtet hag é fallé dehou reseu é Sakremanteu.

Predeg er huré ne oè ket bet kalz a dra ; met é voéh, é sel hembkin e droë un dén. Er loñined brutal endeun e santé en nerh-sé hag e blegé. Un dé, ma tremené dré benhér Kenven, tost de Santéz-Anna, é voé taket get un diaul a gi, falloh eit ur blei. Hemb eun erbet, er huré e blant é sel é kreiz é zeulagad hag e gerh aben dehon. Hag el lon de gilein én un hrondal, de gilein atau en ur skignal é zent, ha d'en um youtein én é loj hemb mui trouz erbet. — En dé arlerh é tas er mestr d'er vorh hag é laras éh oè bet kavet er hi kreuet én é loj : marüet get en eun !

É vignoned karetan, er ré tostan d'é galon e oè er bautredigeu ag er barréz e ié d'er skol a veleg. Pad er vakans, ha d'en déieu ag konjé, n'en doè kin chonj meit a ou hemér getou, pél doh kansorted fal zesaüet, ou has getou de valé, de besketat, de huélet treu kaer er vro, en ur laret pep sord istoérieu ha bourdeu, treu d'obér deverrans pé de stumein spered ur pautr iouank. Ha nen dé guir, Josset ? Ha nen dé guir, Guingo ? Na Pièr Bréjent e ziské latin get en eutru Mary hemb gouiet er galleg : troeit e vezé er girieu brehonek e latin hemb trémén dré livrue Quicherat. Na Pier Jouanno, kollet é dud dehon kent achiù é studi, hag en doè kavet é ti en eutru Mary lojeris, pansion ha sekour de gas é studi bet er pen : goahan zo, meruel e hrs kent bout beleget. — N'em es konzet meit a vugalé Pluneret ; met en eutru Mary e oè anaüet mat get en ol skolaerion a Santéz-Anna. Monet e hré taul ha taul de govésat d'er Hovand hag en ol dudigeu e iè get leuiné de glah ou zam kentél hag en asolven arlerh.

Kaer gout éh oè un dudi aveit en eutru Mary reseu doh é daul é gansorted béléan (hañni ne reseu kement a dud eldou). Monet e hré éh d'ou guélet, drest pep tra pe vezé dobér a gas sekour, a bredeg, a labourat doh ur misión. En amzér-sé ne oè ket hoah misiónerion a vichér, ré hanuet get en eskob, met en eutru Mary e oè misióner anehou é unan ha n'en des ket kalz a barrézieu én eskopti e zo chomet hemb kleuet é voéh. Un ami mat en doè é kosté Bourdel e fallé dehou pep plé ma vêhè deit d'un ziskoein d'é dud ha de gonz dohté : perpet é vezé karget en iliz. Personed aral ag er vro-sé e glaské en tennein éuè geté, met mal é oè dehon dihoal : éh oè er hleniued é tostat.

En eutru Mary ne oè ket eit biúein ker pel él m'hous pehè laret. Rè grùi e oè. Eitou bout kalet dohtou é unan, bout temporis mat ha stréh ar en débrein hag en ived, kousket de noz ar er blancheriz, ataù é tè kriuoh pé kriù. Er blé 1895, en um gavas goalaizet d'er ber anal ha d'er peus, ken ne vennas mougein. Un dé é voé ret dehon strimpein ér méz ag en iliz ; hag ean frammet éti er marchal en ur zegor é soutanen, goulou get unan benak tremén en hultan ru diar boul é galon. Hañni ne gredé sentein. Hag ean é kemér un tréant é kreiz er gleu ha doh um vroudein hemb truhé ken ne zivogedé é grohen. O ! er martir ! e laré en dud bamet.

Touchant er médesinour e laré dehon éh oè danjé aveit é vuhé. Nen dé ket er marù e zoutjé, met deu dra e hré poën dehon : d'é chonj n'en doè ket labouret tra hoalh, hag open en dra-sé, deu ni hag un niéz, tri endivad, e oè chomet getou de zesau : hag é kavé getou e vezent, ar é lerh, diù néh endivad. Ar en néz de vout devéret, obér e hrs de Zoué er beden-men : « Reit d'ein hoah, seih vlé a vuhé, ur honjé a seih vlé, mar dé hou volanté ». Kleuet voé er beden. D'en 26 imbrill 1895 éh oè bet groeit er marhad : d'en 26 imbrill 1902 éh achiuè er honjé, get é vuhé. Pad é seih vlé déùghan dihuenet oè dohtou aberh er medésinour monet d'er retredeu ha misióneu. Monet e hré elkent ha liès mat en despet d'hé hoér. En amzér-sé éh en um lakas d'obér rimadelieu hag é skriùas *Foér Vériadeg*.

Mélein er labour-men nen dé ket me chonj. A gement en devo boulhet er livr n'helleint ket distag dohtou ken n'arriüeint é pen devéhan : ker fentus él men dè, ken dudius, ken speredus ha ker guirion. A hueros éh oè en eutru Mary akourset doh er ronsed. É dad en devezé perpet tri pé pear jau én é varchausi ; bep plé é vezé guerhet unan eit péein pansion er skolaér é kovand Santéz-Anna. Deit de vout kuré Pluneret, n'hellé ket mankein a vonet d'er foér. Borh Mériadeg e zo en hantér anehi ar zoar

Pluergad. Er foér-sé e zo marsé er gohan foér ag er vro drempredet get tud a Vreih abéh hag a zianvész. Ur péh e vezé get en eutru Mary guélet en dud-sé éh arriù, é varhatat, éh asé um dreisein, joé én ur ré, droug hag arfleu ér réral. Èl résou, pe soññk en *Angélus* é lammé é dok èl en ol hag é larè er beden get er ré e oè én dro dehou.

Ia ! met lakat en treu-sé ar er papér hag ou rimein a jauj, hennéh e oè er goahan. De noz, el liésan, é sigur filaj, é vezé er barh é klah é chonjeu hag é hirieu, é vam azéet ar ur bank étal en tan. A po gavé un dra benak : « Mam, cheleuet. Koéhet é Iehann diar é jau... »

Achapet en eutru,

« Er hèh tra é seùel e lar : G..... a varh ru.

— « Me fautr keh, ne lakes ket en dra-sé ataù. Trahoalh è laret : diaul a varh du. »

Ne oè ket é chonj ma vehù troeit é livr é galleg. Met person Guénéed, guéha huennat fariadenneu er mollour, en doè staget, hemb gout d'en obérour un droidigeh gallek.

En eutru Mary é unan en des sekouret mat get en eutru Ernault obér en diksionér brehonek Guénéed. Rah er girieu gallek merchet édan peder lettren ag en A.B.C, e zo bet troeit getou ayeit en tam labour-sé.

A hendaral ne houzañùù én iliz nameit kañnenneu brehonek, ér skolieu nameit katechim brehonek. Trugéré dehou aberh en ol guir Vreihiz !

D'en dé hun es laret é varùas, diskaret d'un derhian tuem en doè cherret éh obér ardro unan klan. É chonj devéhan e voë ayeit é amied : « Ne vanket ket, emé ean d'é hoér, a laret trugéré d'er ré e zei d'em has d'em bé ha de bedein aveidonn. » Donet e hras 128 a veléan. Kalz e skriùas n'ou doè ket gellet donet én arben ag er sul.

ARLERH EN DEULAGAD, ER BEG ZOU DEGORET

Foér Vériadeg

1

MAL É CHONJAL

Lod é parréz Pleurgad, ha lod é Pluneret,
En um zalh ur foér vrás get en ol anaët.
E Mériadeg é vé, d'en nandek a imbrill.
Met kent mah arriou, guélet doh um zivreill
Er ré en des ronsed e fal dehè guerhein !
Eit ma teint de vont lart 'sellér ket en dispign.
É pep ti, tud ieuank e ouiou um gemér
Eit rein ur vléuen flour d'er jau eiei d'er foér.

Bastaù e saù é kurs, ha kentéh 'ben d'er hreu,
Ur goupen 'dan é vréh é tougou é bazeu,
Ean e chouk 'tal ur vuoh : dan é vedeu nerhus
E strimp ag er divronn leah dru ha magadus
P'en des goéreit trahoalh, chetu ean é ridein
De gas é laeronst d'é varh eit el lardein.
A pen dei Jozefin, aben tarh goleu-dé,
De glask leah get hé seud, eiti peh un dristé !
Ol é veint obeit de hesk ! Kaer hé devou stardein
Hi e gollou hé foén ! Elsé 'vou pep mitin.
Ahoel épard ur miz kent eit monet d'er foér.
Erbat en des gourdrouz en tad, er vam, en hoér,
Bastaù e vou apert de seùel mitin mat,
Ha de chervij d'é jau el leah dous de lipat

'Dé ket el leah hembkin e rejoeisou kalon
Er ronsed ker karet, er ronsed ker mignon.
Guélet Job é vonet g'ur sah aben d'er vorh.
Petra e zei éndro ? Diùinet. — Hum ! un dorh ?
Pas. — Klah bara d'en dud nen dé ket afér Job
Na kas er bled naket d'er boulanjér de bob.
Oeit é hembkin d'er vorh aveit klah un hand bren
Eit ma hellou é jau druat é biroñnen.
Neoah Job, er blé-men, 'des ket a blijadur
É tispign get é jau : — Braù é, met peh imur !
Ma n'anaù ket en dén e ven tostat dehi,
Hé diskoard e glud, hi um lak de hoari,
De skoein ha de drouzal, èl un diaul zou taulet
Barh en ur benétér lan a zeur beniget,
Ean hé bouita alkent ; érauk arriù ér foér
É ma é chonj monet de gavet er sorsér.

N'anauet ket Kristol ? Henneh zou ur pautr fin,
Ha n'en des ket dobér ag un al d'en diskein,
Get eun a obér trouz ; ean e daul é voteu
Hag e hroa hemb dalé en dro ér sulérieu.
Nen dé ket get ur sah, 'dé ket get ur goupen
É hroa hennen é daul ; bout e zou ar é ben
Ur hoh bonet pintek e seblant bout bihan.
Met a pe ven Kristol, na ledafinet é ean !
Un hantér trulland kerh abarh ean e voutou,
Ha liant é tichen d'hé zurel get *Bijou*.
— Arsa ! emé é dad, na lartet me ebél ;
Péh un dornad argant em bou eiton kent pèl !
Ha neoah, el lon keh, d'é bred ne vé reit d'hon
Meit ur gazaliad plouz hag ur vréhad melchon.
Ront e vé get nitra ! — Er boulom 'ouiou ket
Er bonetadeu kerh en des *Bijou* lonket !
Finoh eit er boulom, guélet er golvañni,
Pe sortiér *Bijou*, é spi ar lein en ti !
N'en des ket groeit kant pas, ma tichennant d'er post
Eit pigosat er gran e goéh a zan é lost.

Met a dra sur bremen, n'en des mui nîtra kin
Eit lartat el loñned ha rein dehé blèu fin ?
— Nen domb ket hoah ér pen a sians er bautred
E zou duah ér vechér de vasein er ronsed.
Diù loéiadig bleu-choufr, de noz ha de vitin,
E dalv ne vern petra d'ou lakat de foëuein :
Bleu-choufr zou ur mantal ha nen dé ket mizus !
Met, revé ma larér, é ma tra danjerus.
A p'er rér d'er ronsed, n'ou lausket ket ér hreuz
Hemb ou balé liés ; ind e goéhou forbeu.
Gout e hrér kement-sé ; eùé, ur huéh bamdé,
Meit ma vè fal amzér, 'veint kaset de valé.
Kaset veint bet er mor, ha get un dornad plouz
'Veint golhet kov ha treid, a gaust ne veint ket lous.
Lausket veint barh én deur, hantér gar, tal en aud
Eit distruj en tan-noz e grog én ou havaud.
Goudé un herradig, é tant éndro d'er gér,
Rak kavet ou des hoant é keméret en ér.

'Vou ket dalbék d'en aud 'vou kaset er minour ;
Mar 'des ur pen bihan, ma 'n des ur bruch digour,
Mar dé moén éziuhag é dreid pozet mat,
Mar dé ul loñning klos ha spis a zeulegad,
Mar 'des liù èl ma faut, ur vaillen én é dal,
Liés é tei d'er vorh de dal ti er marchal.
'Dé ket eit klah hoarneu d'ino é vou kaset,
Met aveit bout diskoeit, aveit ma vou sellet,
Eit ma larou en dud é pep léh dré er vro,
Penaus 'des ket é bar a zek lèu tro ha tro.
Nezé er vrud e ia penaus é Kerpined
Eh es tud modet bras eit desaù el loñned ;
Penaus en dud ieuank e zou en tu geté
De den argant én ti. Hag aben Malardé,
Anauet èl ma veint, na Korli na Maheu
N'ou devou de vouljal eit kavouit priedeu.
Plahézed a bep tu e vou d'er parivi
Eit asé diméein de Vaheu, de Gorhi.

Met lauskamb a kosté ha Perrin ha Janned :
Hun afér-ni e zou azivout er ronsed.
D'er sul arlerh kreisté, eit tremén en amzér,
Guélet, é kreiz er joé, é mont a gér de gér
Pautred a vandenneu. Aben pe arriuant
Nen dé ket d'en tiér met éañ d'er hreù éh ant.
Kentéh ar en hostiz é taulant ou lagad,
Hag é tostant dehon eit guélet ma larta.
Mar des ur brid ér hreù, ar é ben vou lakeit,
Pe vou tennet él lér, ag er pen bet en treid
É kerhou en dehorn aveit klah é sieu.
Lod e gavou ur si, réral e gavou deu ;
Met anfin, eit achiù, 'vou boutet de drotal.

A istoér marh Bastau, ha hi e talv un al,
É larein d'oh amen ur gir mar doh koutant.
Ur sul, kalz a bautred ag er ré digrasan
En um gavé tolpet étaldon barh el lér.
Doh er brid é trotas get é vestr ér rakér.
Unan arlerh en al, kleuet ind é laret :
« Na braüet ur marh ru, na kaeret ur boket ! »
Braù oè é guirioné, met, peh tra añnéus !
N'hellér lakat nitra ar gein er maleurus !
Eit er bihañnan sam taulet ar gein er marh,
Ché é lost én aùél hag é ziùhar arlarh !
— Un eah genemb, kanderù, e larér de Vastau,
Ma ne hes ket gellet krapein ar gein te jau,
Un dén él mah ous-té ? — « Kaer en es bet asé,
Biskoah ar gein me jau n'em es gellet balé. »
— « Menah rous ! 'mé Iehann, pe oen é Kamp-Chalon,
M'es guélet a bep sort. Guéh erbet me halon
N'en des krénet énnonn ar ur jau digampen.
Liés em bezé goask, met eit donet de ben
A em bout er viktoér, azé 'oè ket a vank !
Ér péar horn ag er hamp vé ket bet kavet stank
('Dé ket eit um vantein), aveit meutat ul lon,
Ur soudard él Iehann, él Iehann er Breton.

Ha mar boutér é toul ur varrikad chistr huek,
Vou ket hoah get hennen é krénein ém lavreg !..
Ol d'ur voéh é kriér :—« Er chistr ne vankou ket ;
Met dihoal doh er marh, dihoal a vout quintet,
— « Dihual a vout quintet ! Ho ! lausket ni hun deu ! »
Iehann zou taïl é vrusk, é zorn klei ér gideu :
Houp !—chè ean arnehon !.. Stardet 'des é ziùhar
Ouin ! Ouin ! emé er jau. Kentéh aben d'en doar
Ma ret dichen a her !... achapet en entru
Er heh tra é seùel e lar : « Garn a varh ru ! »
Nen dé ket er marh ru en des en é unan
Didronset er mod-sé er bautred digrasan.
Estroh aveit ur huéh é ma bet arriuet
Get ronsed ru pé glas, pe vezent dijooéet,
Lezel ou *havalier* ar ou lerh ar en bent
Hag hemb ankin erbet um lakat de vrechen.
Ha ma nen doh ket duah de mont ar er ronsed,
Pe vér doh ou lardein arn'hè ne grapet ket.
Degoret hou lagad, rak muioh eit jamés
Ind e vou valigant a gaust ma vent é poéz.
Marsé memb él Iehann er *havalier* hemb par,
E vou ret d'oh dichen aveit bokein d'en doar.

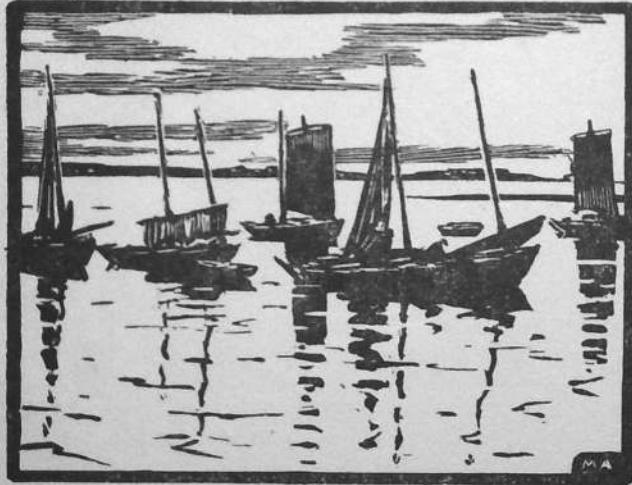
Chetu penaüs é hrér, pe lardér er ronsed
Barh é Lokmariaker, é Krah, barh en Drinded,
É Belz, én Ardeuen, é Karnag, é Plarnel
Ol é riblad er mor beta porh en Intel.

... BARTH EN DRINDED

II

MAL É MONET

Arriù é en dé bras, tostat e hra en ér,
Eit Bastau hag é varh de ziblas ag er gér.
Bouiteit en des é jau ; eit en devéhan guéh,
Ma bet é kreu er seud aveit skarhein ou leah.
Erauk kemér en hent Bastau e zèbr un tam
Ha kentéh é zillad e houlen get é vam.
Un nebedig argant én é sah e lakei
Eit rein ur blank d'er peur e gavou a du klei,
Eit ma hellou én hent ivet ur chopinad,
Ha ma péiou d'é dro el ur pautr disket mat.
A pen dé prest Bastau, éh a d'en armenér;
En ur goégnel é ma er sanklen eit er foér.
Honneh zou roltet mat, n'hé des pleg fal erbet,
Ur huéh pé diù hembkin hé des bet chervijet ;
Glas ha ru ha guen é, ha ligernein e hra,
Ha liés én deñeh é lakei deulagad
Pautred ag en Auvergn de sellet doh er jau.
Ha nezé péh ur joé aveit kalon Bastau !
Er sanklen én é zorn, er brid-morch doh é vréh,
Éh a Bastau d'er hreu, kent sorti, hoah ur huéh,
E kerhou er skribel hag ur bouchonnad foen
Ar ol mambreu el lon, ag el lost bet er pen.
Ar é gein, tal é voui, er sanklen zou pozet
Ha dohti er retour ag er brid zou klommet ;
Klommet é ten ha stert eit forsein er marh ru
De zerhel krom é houg, de gas é ben d'un tu...,
Chetu aveit er pen, met eit en diardran
É chom labour d'obér ; henneh vou er braùan.

Get eun n'er gouieheh, Jozefin vè kasket
 Liés barh ér hornad, get hé hansortézed
 Abeit bout kaseréz ; ha doh er boketeu
 (Dalbéh er ré kaeran) vè staget seienneu.
 Bastaù des goulennet diù seien get é hoér,
 De vraùat lost é jau kent eit monét d'er foér.
 Hag émesk er panseu en des bet chervijet
 Eit kandennat e! lost, er sei e zou laket.
 Er ran e goéh d'en dias e zou roltet, tronset,
 Tro ba tro d'er gorden sonn bras é mant klommet.
 Bastaù e gul deu bas hag e sel é labour....
 « Mat 'en treu, emé ean ! » Degoret é en or.
 É ma er marh ér méz... Eit laret kenéou
 É hrei um dro korol ; é ben e vonjourou.
 Ol en dud ag en ti ne helleint ket parrat,
 Eit diskoein ou ankin, a ouilein g'u! lagad.
 Ketan men dé en ol douget d'obér kanveu,
 Dén ha jau ag el lér, zou diblaset ou deu.
 Er pêh 'des groeit Bastaù e uélér é pep kér :
 Ol er bautred ieuank um apest eit er foér.
 Hag ol a vitin mat é kemérant en hent
 Abeit arriù é cours de choéj léh ér blasen.
 Get en henteuiér bras é ta paud a ronsed
 Unan arlerh en al kent pel 'mant é kerhet.

Braù è guélet ul lestr a pen dè kaer er mor,
 É flourein ag ur porh, é houlieu ol degor.
 Braùoh é hoah paud mat, ar en henteuiér bras,
 Guélet en dud ieuank é kerhet ken digras,
 Étal ou lon karet é vont de Vériadeg ;
 Hañni er mitin-sé ne gerhou strobellek.
 Er gideu én dorn klei, én-dorn deheu er foet,
 Pedostik é neijant !... Aveldè ou ronsed
 E sant 'ma er momand de ziskoein é fringal
 É mant un dra benak hag é talvant un al.
 Èùé, get eun a zroug, biskoah a yochadeu
 Ne gavet er ronsed é vonet d'er foérieu.

Dek paz 'tré peb unan 'ma ret lezel ahoel
 Ma ne fal d'oh lipat en hoarn ag ou semel.

Hantér hent d'en Alré, tal tavarn Lip-er-Blank
 Eh arrestér perpet aveit lahein er pran.
 Hañni nen dei abarh, ar en hent é chomér,
 Hag ar vestréz en ti ol d'ur voéh é huchér
 De zonet get lagout ha diù pé ter guéren.
 De rein joé d'er galon ha nerh d'er biroñnen.
 Peb unan é « dourné » d'er beafnan vè péiet
 Hag hemb abuz pelloh, érauk é vè boutet.
 Étal er Houleréz, pé Toul-er-Chignañned,
 Pé doh mañné Poulben é hoariou er foet...
 Mar goulennet perak, é vou és laret d'oh !
 Eit m'um gampou er jau, ma seblantou guiuoh :
 E parti ag er gér, mar oé rè zijoéet,
 En hirded ag en hent en des ean distañnet ;
 Un taul foet 'dan é gov, é kuh, ardran er hein,
 E fech dehou malis hag el lak d'um zrèsein.
 Hag eit er marhatat, mar da ur foéraour,
 Ur virén vat open e dalvou er minour.

E trézein en Alré, pen dint ar er paùér,
 G'en trouz ag ou fazeu, é tasonnou rah kér.
 Hag a di Malézieux pé ag el *Lion d'or*,
 Ur vlouz hir ar ou hein hag ur foet doh ou zor,
 Ur « sigar » én ou beg, ur bonet ar ou fen,
 É tei ar ou arben, d'ou arrest ar en hent,
 Pautred ag en Auvergn. — « Hola ! Et autrement,
 Arrêtez, mon garçon ; et combien la jument ? »
 —« Bel animal, monsieur. » — « Combien que ça vous vaut ?
 Ça vaut pas cinq cents francs. » — « Cinq cents francs ?..

[Hei ! me jau.]

Neoah ol er bautred ne veint ket ker melzin.
 Mar fal d'hé, koust pé koust, doh ou lon divandein,

Mar dé kir er bouitaj ha mar dé skan er iahl,
Ind e gonzou dousik, é laret : « hoah é talv ! »
É konz braù ér mod-sé, hag éh obér min vat,
É téz liés de ben a obér ur marhad.
Dispriz er marhadour zou marsé mat erhoalh
Met marsé pad en dé 'vou ket kavet un al.
Iehann er *Havalier*, pe gavas, e grogas,
Hag é laret : « Hazard ! » e huerh é jau kir bras.
Met el loñned a briz, ha nen dint ket guerhet,
Biskoah ne geméreint en hent e ia d'en dret
Beta borh Mériadeg. Ol dré Santéz Anna,
E vou ret ma paseint, aveit kavouit chans vat.
Pemp blank prov e vè reit de Vam er Vretoned
Eit tennein benoh Doué ar en dud ha ronsed.

Neoah ret é laret : n'é ket doh er Santéz
É vé dalbéh rekour. Bout e zou ur barréz,
Pel pé tost, kalz ne vern, hag e vag un eutru
Abil bras, émén ind, ha klasket a bep tu.
En nemb en des ur jau téchet de zizanaù,
N'en des nameit sellet.— Get ur vah, en é saù,
En ur goégnel benak pé ar vord en henteu,
En um zalh er pechon é hortoz pratikeu.
Ha mar dér d'er havouit é komansou aben.
En ur dostat d'er jau, laret é sorbien.
Pe vou get é afér, gir erbet ne larou ;
Kaer hou pou parlandal, biskoah n'hou reskondou :
Eit ma vou mat en treu, ret é get un hanal
Diveg en *orémus* ag ur pen bet en al.
Job e zou obeit é kuh de gavouit er pechon :
Mar gel derhel é jau kir bras e rei dehon.
Hemb kol momand erbet en um dap er sorsér
De lar' é *orémus*, èl mé ma é vechér.
Kent eit achiù er bord, eit obér d'er jau chom
Ur hartad chistr berùet get ur vouteillad *rhum*
E daulér en é houg. — Er jau zou beziuet,
Hag en Doktor e gonz é sigur bout péiet.

Estroh eit en argand Job e béias ur huéh ;
Hag éndro 'ben d'é jau, d'er hreu e ias kentéh
Er jau ne voulj ket mui, ne voulj ket memb trahoalh !
Er *rhum* 'des labouret. Ag el lost bet en tal,
El é tont ag en deur, é ma glubet d'en huiz.
El lon zou ar é nerh, é vampreu e hiris,
É zigosté um glask, é zifren e voged.
Ne hel chom en é saù ha chetu ean a hed !
Tal é jau ken truhek, kleuet en inosand
É touiet g'er sorsér : ké en des d'é argand.
Hag er péh e hra hoah é vrasan dizanspoér..
Pe dalpéhé é jau !!! petra laret ér gér ?

Er ré 'des ket dobér a gavouit sorséron,
E arrest un tammig aveit bouitat ou lon.
A pe vou ront er jau, ar en taul de zék ér,
É tiblasér a her eit kemér léh ér foér ;
Hag a Santéz-Anna beta borh Mériadeg,
Ur préhésion ronsed 'huélér doh um zispleg.
Unañmigeu marsé, vou guerhet ar en hent
Met eit guélet er foér, damb fonapl d'er blasen.

Braù è guélet ul lestr a pen dé kaer er mor....

ÉH OMB É MÉRIADEG...

III

ÉH OMB

Éh omb é Mériadeg : Ne glasket ket ur gér
Ker bras avel Guénéd hag en des ur paùér.
Mériadeg zou ur vorh a ziar er mézeu :
N'hé des ostaleri, n'hé des meit tavarneu.
En iliz e zou koh : en tour n'é ket ihuél ;
Get mein-glas é ma groeit ; n'er guélér ket a bèle
Deusto m'en dé saüt ar griben ur mañné.
Mar det barh én iliz, a dra sur, en dristé
E hounidou kentéh hou kalon truhéus.
Guélet un iliz peur, n'é ket un dra boursus,
Er hoed a zan en doen e zou ol prénudet
Er mein ag er paùaj e zou hantér uzet
Drè er rumadeu tud en des paset ino.
Er mein-sé en des chonj a houdé ker huerso !
Hun tadeu guéharal arn'hé 'des deuhlinet,
Ha, dré Sant Mériadeg, Doué en des davéet
Grèseu get larganté d'ou fedenneu gredus.
Aveit hou marhadeu, mar fal d'oh bout eurus,
Deuhlinet hui eùé. É léh sorti a her,
Laret ur pen patér ne vern ket pé ker ber.
Ur blank benak eit prov e chervijou goudé
D'obér un dameurans kaeroh d'en Eutru Doué
Deusto men dé distér, neoah nag a henteu,
E zisoh ér vorh-sé ! Kerkloas èl ér hérieu,
'Ma touillet a bep tu ; hag hemb klah tro erbet
Hui e heñiou kemér en aùel e garet.

Mar dè bihan er vorh, er foér zou er vrasan
A ol er ré um zalh ar zoar er « Morbihan. »
Loñciol a sord erbet ér foér-sé ne vankou,
Ha mar dé karg hou iahl, ino hui e choéjou.

Tré hent Santéz-Anna ha hani Pluneret,
Doh er vri, én hent koh, er ronsed vou tolpet.
Me gonz ag er ré kaer, rak, aveit er hoh treu,
'Ben de chapél Sant-Rok vou ret klah ou léhieu.
Nen dé ket g'er ré-men é vou er bautred « mour » ;
Bout émesk ieueged e vè un dizinour
Ayeit Bijou ker lart, eit er marh-ru ker braù !
Raksé pe arriuant, guélet é mont ataù
Hag er handerù Kristol hag er handerù Bastau ;
Beta ne veint ér vri ne lareint : « Ho ! me jau ».
Met en deu ganderù-men des kanderùed aral.
Ol é mant foëuerion ; étrézé ind um dal,
Ha koustet e goustou, bet ne veint g'ou fameill,
E talheint de vonet, e talheint d'un zivreill,
'Ben d'er vri é haleint, azé 'ma ou zachen :
Ne vér a vord er mor ma nen dér d'er boukren.

Ardro de unek ér, avel un taul gurén
'Ma runnet ol en dud ha ronsed ér blasen.
Berùein e hrant ino ; penneu tud ha loñned
E voulj d'un tu d'en al ; hag ol é mant keijet.
Ne larér kañz a dra, ol en dud um sellou,
En treu eiei dousik beta ne zisohou
Pautred a Normandi pé a gosté Bourdel.
Met er hlehiér bihan e hra kleuet a bel
Er ronsed é trouzal é tont ag en Alré.
Chetu er voturieu, ha bout e zou énné
Marhadizion aleih ! Mirennet mat ou des
Barh é ti Malézieux, é ostaleri Hays !
Er chistr ag hur bro-ni 'des ind lakeit koutant,
Hag eit obér foéraj de Vériadeg é tant.

Kentéh er joé e spłann ar ol faseu en dud
Hag a unan d'en al aben é néij er vrud
Penaus beta nezé mar des kousket er foér.
E teli ol en treu mont ha tarhein émbér.
Ha ne vér ket trompet : chetu ind é tichen,
Un dornad karanté, un taul tok, hag aben
Peb unan d'é afér. D'er hetan gloah lagad
Er Gaskon e houiou kavouit er ronsed vat.
El léh mah a unan en al eiei kentéh,
Ha nezé é verùou er foér goah eit biskoeh.

Mar doh a vord er mor, a Garnag, a Blarnél,
A barréz Ardeuen pé hani en Intel,
Ha ne seblant genoh é ma haval er foér
Doh er mor ag hou pro a pe sant fal amzér ?
Ha ne hues hui kleuet, pe vè kriù en aùél,
A pe za en tapest ag er Gornog izél,
En donvor é kornal get un trouz blaoahus ?
Ha ne hues hui guélet houlenneu valimus
Doh um seùel a blom ken ihuél èl tiér,
Ha, goleit get er chum, é skoein doh er rehér ?
Elsé é Mériadeg kleuet ol er boéhieu
Doh um seùel d'un dro a ol en tachadeu,
É léh ma um dolpér eit obér ur marhad.
Eit turel ur vrumen é kreiz en deulagad
D'er ré zou é prénein, eit kuh sieu er jau
E vou trouzet ker goeh èl er mor tal en aud.
Ha prenour ha guerhour é seùel ou divréh
E stokou ou dehorn, e skoei un taul ker séh
Ma saùou un dason a bep tu d'en dachen
Hag e gleuér a bel kerkloas avel un ten.
É kreiz er safar-sé er péh zou divourus
E zou er malloheu : rak nen dé ket nombrus
Er ré e oér obér marhad hemb blasfémein.
Laret vebè penaus eit seblantein bout fin
É ma ret gout touiet en eil get égilé,
Ha lardein er honzeu get ur malloh de Zoué.

O met ! petra e zou ! cheleuet : *Dan, Dan, Dan !*
É ma kreisté é son. Agent, goah eit en tan,
Kreisté e oè skontus épäd en déieu foér
Eit en dud ha loñned. — 'Des ket hoah hir amzér,
Ar en taul de greisté, é pep korn en dachen
Vezé kleuet ker spis é tasonal un ten
Hag e lakè é gouïù paud mat ag el loñned.
Er skamp hag en hiris en des ind penfollet :
Ol é troant d'er memb tu. En eun e gemérant
Ou lak ol de saillal, de barti d'er momand.
Ha kaer e zou derhel, erbat e zou krial
E mant ol é vrechen unan arlerh en al.
Nitra ne hellou harz ! Er pêh zou ér rakér,
Ha tud ha kobañneu, 'vou sah-ar-vah émbér.
Nezé émesk er goask, éstroh avait kant kuéh
Vou kleuet a bep tu : « O men gar ! Hei, mem bréh !
« Intron Santéz Anna, Jézuz a garanté
« Goarnet-ni én danjér, sovet d'emb hur buhé ! »
Ne vou meit el leron, épäd er vioben
Ha ne veint ket skontet. Nezé, hemb kol er pen,
Barh él léhieu ma vou en argand é roulat,
E pasint, en ur droein, eit obér ou fochad.
Eit arrest er vosen,... met ret é er gouiet,
N'en des meit ur moiand : kroézein en troëdeu foet.
Aben pen dé saüt en troëdeu foet é kroéz,
El loñned e zousa hag um gav én ou és.
Petra oè e lakè er vosen-sé ér foér
Ma n' hé gouiet ket hoah, cheleuet un istoér.
A zivout er *Beuren* é foér Mangolorian
Em es kavet skriuet, én ul livrig bihan,
Un dra zou soéhus bras ! — Barh é melin Bilér
E krapas un dé foér get ur haill-melinér,
Un eutru gusket mat aveit guélet er vro ;
Um blijein bras e hrè é sellet tro-ha-tro,
A pe gleuas un drous, ur safar blaobus
É skoein é ziskoarn. — « Petra zou ker skontus,
E laras ean kentéh, duhont ar en dosten ?
O met, petra ? » — « Nitra, 'mé er haill : Er *Beuren*. »
— « Petra é er *Beuren* ? » — « Lak ha droed ar me zroéd,

Ha zorn ar me skoé glei : n' ha pou mui meit sellet. »
En eutru e aboeis. Fan memb en des laret
Er pêh en des nezé ag er velin guélet...
Ar en taul de greisté iliz Mangolorian
Um gavé él gronnet get ur gogusen tan,
De bep taul marhollen pe oè er hloh é son
E regé el luher ken ne oè ur ieinion !!
Er pêh em es lénet en ul livrig bihan,
A zivout er *Beuren* é foér Mangolorian
Em es skriuet amen. — Biskoah ér filajeu
En dud koh e zou bet é ridek ér foérieu
En amzér ag agent, épäd ou iouankiz,
Ne gonz ag er *Beuren*, hemb santein en hiris.

Hiniù petra e zou ?... Cheleuet. — *Dan, Dan, Dan !*
E ma er hloh é son get é voéh joéiusan.
Hennen ne valloch ket, biskoah ne lar geuiér ;
É voéh e ia sklintin én ér ag en amzér,
Hag um saù bet en néan, ataù mélodius.
Ean eùé d'er Huerhéz e lar é *Angelus*.

Dan, Dan, Dan, o Mari goarnet doh pep klenñed
Er ré zou deit amen de huerhein ou loñned
Dan, Dan, Dan, o Mari goarnet doh pep klenñed !

Dan, Dan, Dan, Mam Jézuz, o ! pelleit er vosen
Doh el loñned ind-memb tolpet ar er blasen,
Dan, Dan, Dan, Mam Jézuz, o ! pelleit er vosen !

Dan, Dan, Dan, o Guerhéz, groeit ma kareint ataù,
Pautred riblad er mor en devout ronsed vraù.
Dan, Dan, Dan, o Guerhéz, groeit ma kareint ataù !

Dan, Dan, Dan — *Dan, Dan, Dan*, groeit ma kerhou en treu,
Ma chomou Mériadeg, Rouañnez ol er foérieu,
Dan, Dan, Dan, — *Dan, Dan, Dan*, groeit ma kerhou en treu!

N'é ket hembkin er hloh e bed en é unan,
Rak é plasen er foér ol en dud kaziman,
A pe soñou er hloh en taulen a greisté.
E hrei é kreiz en tolp er péh e hrant bamdé.
Paud mat ag er hoased, hemb doujans ha hemb mém,
E daulou ou zoken hag um groézou kentéh ;
Ha pautred ha merhed e lar en *Angelus*.
Aveit en nemb ou sel, ou feden zou gredus.
O! na kaeret un dra guélet kement a dud,
A drouzus èl mah oent deit kazi de vout mud,
E lezel ur momand ou marhad a kosté
Eit seùel ou halon trema en Eutru Doué !
Erbat e vou d'oh klah, erbat hou pou balé
N'en des meit genemb-ni é huélér en treu-sé !
— A pen doh én hur mesk, hui *Normand*, hui *Gascon*,
Taulet eùé hou tok, pedet èl ur *Breton* !

Aben p'en des er hloh achiuet é huerzen,
Endro, goah eît biskoah, é saù er viohen.
Er ré zou ér blasen aveit guerhein ou lon
N'arsaùeint ket a spi ol er varhadizion
E basou étaldé, eit charrein ou honzeu.
En dra-sé e chervij eit obér marhadou.
Bastau en des kleuet ur menestin Eutru
E konz en é unan pe sellè é varh ru.
“ Chetu ur marsh amen e iei d'er gér a *Rouen*,
“ Ha koustet e goustou, mé-è en devo ean.
“ En hani zou getou 'des en ér inosant.
“ M'en atrapou forh é hemb rein kalz a argant. »
Bastau e droa é ben eit konz doh un aral,
Ha just èl é tihousk um lak de vadaillal.
E sigur en trompein, en Eutru e ziblas
Aveit monet nelloh. Met, kredet mé, é fás
Zou chomet get Bastau é koégnel é lagad.
Hag a pe zei éndro aveit obér marhad.
Bout um binturehè get huilér chéminal
Bastau en anaùou doh digorded é dal.

En eutru, ker pel-sé, de valé nen da ket
Rak er jau dré un al marsé vehè skrapet
Arlerh ur hardérig en um gav get Bastau
Aveit roltein ur geu. — « Ha, ha ! chetu ur jau,
Ha n'em es ket biskoah remerkef ér blasen.
Guélamb ean : Korr erhoalh, liù vraù, met péh ur pen !
Un hantér minot kerh vehè lojet abarh !
Get ur pen ker mortal, petra e dalv er marh ? »
— « Get é ben èl man de, Eutru, mil livr é tal. »
— « Mil ? ! met ean e zov enta péh.eu a uigent real !
Ket e vehe bout dai kerkloas èl ur gohan,
Frénein ker kir te jau ; ...é ben 'des tri rohan ! »
— « Ma n'er havet ket mat, hui e nei boajein. »
— « Gorto ha cheieu konz !... Ha nen dé ket pen vrein ? »
— « Biskoah n'em es guélet er vehien en é fri.
Nag abarh en henteu, na barh er marchausi
N'em es kieuet me marin é pasat ur momant.
Mé des ean desaùet : nen de bet biskoah kian ! »
— « Me hra dis huéh kant livr... Mar hes volanté vat,
Bout ér méz aben kaer, ha ni e hrei marhad.
Ne lakein ket ur blank, pas ur santim open
Rak man dé braù é luù, é ma rè vil é ben ! »
Met Bastau ne voulj ket, hag hemb reskond nitra
E ten é ialh butum eit rostein ur bämpa.
E huélet kement-sé en Normand e araj,
Hag e gomprén erhoalh, aveit obér foéraj,
E vou ret divoursein muioh eit ne chonjé.
Ean e ihuella priz ; met Bastau, haval-vé.
E zou oeit de vout boar. Ur gounar hoah brasoh
E grap ar en Normand ; hag é rein é valloch
D'en hani zou ér brid, ean e skoa ar er jau
D'el lakat de saillal aveit dihouesk Bastau
— « Seih kant livr e gri ean ; dihourz ha bout ér méz ! »
Bastau e flour elkent, met ataù en é bés.
Pen dé ar en hent pras, ar hent Santéz-Anna,
Bastau e saù é dok, hag é trotal e ia

Hemb arsaū, ha gredus, un deu gant paz benak.
Kentéh men dé éndro, kent ma tarheint *tak tak*,
Ar ol manbreu el lon en dehorn e basou ;
Ag el lost bet er pen nitra ne achapou.
Arlerh en deulagad, er beg zou degoret,
Eit turel min d'en dent, eit gout mar dint réuet.
— « Sellet mat, mar karet, ne gaveet ér rakér
Treib pozet ér mod-sé ! Hag en touleu pantoér,
Ha plégeu é zíuhar na penaüs é mant sêh !
N'en des'nehou é bar ér blasen-men abéh ! »
Er briz e sau ataù, ha Bastau e zichen
Ne houlen eit é varh meit eih kant pear uigent.
— « Met ankoéheit em boë, e huchas en Normand,
A pen dér ar é gein, marsé' ma valigant !
Krap arnehou eit gout » — « Nag a istampieu !
Trahoalh en des trotet !... Bout on bet é foérieu
Kement él peb unan ; biskoah n'em es kavet
Tud él en Normanded, ha me jau n'hou pou ket ! »
Ha Bastau é kounar, hemb cheleu en eutru
E za lian éndro d'er rank get é varh ru.
Liannoh eit Bastau en Normand'des ridet.
Ha kent man dé ér rank, Bastau zou arrestet.
En dehorn zou sauet, stokaj e hrant get nerh
Hag a ziar er marh é ma paset er huerh,
Eih kant livr é ma oeij. Pen dé groeit en afér,
E tiblasant ou deu, é kuitant er rakér
Aveit doug ou fazeu, pas aben d'ur goban,
Met aben d'un davarn ha d'en hani kaeran
Er villeten diskarg hag en argant cherret
E lak ar fas Bastau ur vin a eurusted.
A pe vér é trinkein, er pautr a *Rouen* ne chueh
A vélein er marh ru. En é vuhé abéh
N'en des ket groeit un taul avel é Mériadeg :
Hag é lêh eih kant livr en er guerhou pemzek !
Er momand-sé, ken dret, en um gavè anont
Er guellan kavalier zou bet é kamp Chalon :
Éh oè Iehann ino ! — « Er jau e dal er briz !
Met, érauk um guitat me rei d'oh un aviz :

Nen det ket arnehon... Hañni nen dé chomet
Bet bremen ar é gein ; mé-memb 'm es ket gellet !
Ha neoah, m'el lar d'oh, eit derhel ar ul lon,
N'en des na pel na tost el Iehann er Breton ! »
E kleu Iehann é konz, na braset ur glahar
E santas en Normand ! — « O kenzaill, laer hemb par,
E laras de Vastau ! p'hellehen te lahein ! »
Ha kentéh é droed foet e saüas aveit skoein.
« Dihoaal, emé Iehann, dihoaal doh é gounar !
N'anaües ket Bastau, hañni a hed en doar
N'en des gellet biskoah lakat é liüen gein...
Pe zistag ur paüad, é ma sur a lahein ! ! ! »
...Ha Bastau, hemb bouljal, e sellè ken tioél
Ma lakas en Normand de cher er goal aùél.
En Normand e zistrimp é touiet er vil-ru,
Ha Bastau ha Iehann e ia eüé d'ou zu.

Mont e hrant é teviz de huél er handerued
E zou hoah ér blasen hemb' devout dijabet.
A pe dostant d'en tolp, ind e gleu boéh Kristol
É tason ken trouzus, just él pe vehè fol.
— É ma *Bijou* ér inéz, e larant ind aben :
Damb béan devat Kristol, eit gout mar da de ben
A zivand doh é jau. — Kristol zou, par ma hel,
Dirak er marhadour é vélein é ébel.
— Mar hues én hou kardi ur « voatur » a zeu blas,
Chetu ur gazegig hag e lonkou digras
Peder lèu en un ér ! A gerh mar bë bouiteit,
Pemp ha huéh lèu én ér, me gav genein é hrei.
— Me ra d'oh seih kant livr : kement-sé zou argant !
— Mar fal d'oh mem *Bijou*, lakeit hoah hantér hant.
— Dihoaal, emé Iehann, hennen zou ur pautr fin !
— Ho ! lausk ean de vonet, é ma en dahl genein !
— Me lakei seih kant dek, pas ul liard open...
— Hama ! hou volanté. Hei ! *Bijou*... d'en dachen.
— D'en ihuern, mar kares, e vekas er Gaskon.
Open seih kant dek livr ne lakeim ket énon.

Aveit sekour Kristol, é tas é pen Iehann
Ur chonj avizet mat. Ean e huél reih ha splann,
E faut hemb kin d'en dén lakat Kristol de bleg ;
Rak hoant en des d'er jau... Get Kristol beg ha beg,
En un taul ché Iehann ! Hag é sigur trompein
Er pautr hont a Vourdel, Iehann e hra er min
De varhatat *Bijou*. Kentéh, ché er Gaskon
E huchal ar Gristol : « Hola ! guerhet el lon ! »
A pen dér d'ivet chistr a zivout er marhad
Kristol d'é gansorted e genag ur bolad.
É léh trezein en tolp, ind e ia d'en tostan
Hag um stal doh un daul étaï pen ur goban.
D'imo é tas eùé, ur monandig goudé,
En dud a Gerpinet. Prestik arierh kreisté
Ou devoë groeit foéraj. Braù a jau, met er bigr
A houdé deu viz-sou éh oè deit de vout tigr !
Ne vern men é vezè, ér hreu, tal un davarn,
Nitrat ne hellé harz nameit ur ranjen hoarn ;
Ha ne oè ket a vank, er hriùan tam korden
A pe hrè un taul dant vezè trohet aben.
Argani mat ou des bet, met' dé ket oeit é briz.
Oè ket a gas d'er gér : guerhein e oè rekis.
Pe vehè oeit én dro, noézeteit vehent bet :
Raksé cherret ou des er péh ou des kavet.

IV

MAL É KÉRAT

Er mor, èl ma houiet, ne gouska ket biskoah.
Pe faut dehon seuel, just avel souben léah
É verüein ar en tan, en um foëu en un taul,
Hag um lak de ridek a her, dré er genaul,
Aveit monet d'un stréu ar ol é gomenand.
A p'en des groeit é dro, pe arriù er juzan,
De vordenneu en aud é larou kenavo,
Hag er stér, pe zichen, e chomou dizolo.
Elsé dré en henteu, épaf ol er mitin,
É voulj tud ha loñned eit donet de gargein
Plasen borh Mériadeg. — D'anderù kent pedér ér,
E chonjér ag um den aveit monet d'er gér ;
Hag a pe gomansou er foér de zifloskein,
É ta hoah d'en henteu a bep tu um lañnein.
Émesk er ré e chom, a vochad de vochad,
Ne gleuér meit ur gonz : « Mal e vou d'emb kérat. »
É kory berrik amzér, pe dremen en deùeh,
En dachen lan a dud e zei béan de vout nuch
Hag a pe sant en noz, ne vou mui é trouzal
Nameit en iverion : ...ag un davarn d'en al
Éh ant a vandenenn : ne guitant Mériadeg
Kent eit ne veint lañnet a chistr betag er beg.
Met na peh kem e vè tré er foéraerion
En des groeit ur chans vat ha guerhet mat ou lon,
Hag er ré ne hellant doh ou jau dijabein !
Koutantet e vè lod ! — Ou fas en des ur min

Hag e zisko ker reih er joé ag ou halon ;
Ou jau zo én ou sah, klomet mat arnehon !
A gement n'ou des ket gellet um zisafar
E hra koh vin d'en ol eit diskoein ou glahar,
Hag e lak ou ronsed de zoug pouiz ou holér.
Mar oè eitè érauk ur garanté tinér,
En treu e zou chanjet ! El pe vehent kabius,
Er honzeu kri ha rust, er mallobeu skontus,
E hrei dehè krénein just èl get en derhian.
Ar ou hein é krapér ; nezé é koéh lian,
A glei hag a zeheu, arnehè tauleu foet.
Kerkrous èl en auél guélet ind é monet,
Ne douchant ket en doar ! P'hou dehè diùaskel
Ne ridehent béannoh ! — En ou rauk, d'er foje,
Er ré e ia ar droed, aben a p'ou hleuant,
E zistimp hag e déh hemb dalé ur momant,
N'ou des ket groeit ul lèu, kent atrap Pluneret,
É mant goleit a chum, ou difren e voged.
Pad pemzek dé ahoel, arlerh ou fen-deùeh
É vint hantér forbeu hag en um gaveint goeh.
Aveit ou fenijen, pe nen dint bet guerhet
Beta foér sant Padern ar er glâs veint boutet.
Eit er ré zou ér gér, n'é ket rekis laret
En ankin bras ou des pe retorn er ronsed !

A pe gérant, Iehann ha Bastau ha Kristol
Ha pautred Kerpined e zisko joé d'en ol.
É monet èl ma hel, get paud a druhégeh,
Ind e gav Job g'é jau : ind e arrest kentéh
Hag e houlen geton petra e zou arriù.
— Er mitin-men, mé Job, me jau um gavè guiù ;
Kerhet en des digras beta Santéz-Anna,
Met p'em es arrestet ino eit er bouita,
Me huélas un huizen é hlubein é vampreu,
Ha dek minut arlerh é ma koéhet forben.
— Damb érauk, 'mé Iehann, ne lar nameit geuiér ;
Mé-memb 'm es ean guélet é konz doh er sorsér :

Hag arlerh 'm es gouiet ; épàd ol er mitin,
É jau ne harpè ket, e oè prest de dalpein !
En dra-sé en diskou aveit derhel é lon
De vonet hoah goudé de gavout sorserion !

Ha Iehann ha Bastau get er gompagnoneh
E lausk Job get é jau é kreiz en druhégeh.
Er gér doh ou gortoz é ma bras er soursi ;
Hireih e zou dehè !.... Pe za Bastau én ti
Er brid é spign d'é vréh, braset el leuiné !
Ol en dud ar un dro e lar : « Ho ! guerhet é ! »
— De bé bro é ma oeit ? Ha oeit é d'un ti mat ?
Ché er péh e houlen en hoér, er vam, en tad.
Bastau des reskondet é ma oeit er marh-ru
De vojajein pel bras, oeit é get un eutru.
O eurus Jozéfin, na kousket huek e brei !
Seuel hrei pe garou, hag el leah hé gortei !

Pe antréas Kristol, é koégnel en uéléh
Er boulom get é bimp e hrè kalz a voged.
— Deùeh mat aveidomb, e varbotas Kristol,
Sellet doh me foched, guélet péh ur pikol !
Met, épàd é vuhé, er boulom e larou
N'en des bet én é di ur jau avel Bijou :
Rond vezè get nitra. Estroh aveit ur huéh
É troei Kristol é gein aveit hoarhein é kuéh !!

Kent disoh én ou hér, en deu a Gerpinne
E gav en un distro ha Perrin ha Janned,
Klutet étal ur harh aveit gout en doéré.
Liéset ou halón, é hortoz e zosè !
Ou féar é larant ia ! 'Dan deu viz, kent en est,
E hrint d'ou zud korol, ha bourus vou er fest !
Jozéfin e vou hoah kaseréz, e larér ;
Ha dont e hrei hemb mank ur seien vraù d'er gér.

Bastau e zou choéjet get er handerù Kristol
Aveit soñein ér fest, lakat en dud de grol.
Iehann vou ar er chistr ; ha biskoah en ahlue,
Ne droei meit get dobér. Ne vou ket ivet rè.

Più é en des sauet istoér Foér Vériadeg ?
Un dén a dro er mor, unan tiù ha pennek.
Mar hues bet plijadur é len é sorbien
Guelarzé ! Eiton ean, mar dé bet deit de ben
A ziskein d'oh penaüs é ma ret um gemér
Eit lardein er ronsed, ou guerhein kir ér foér,
E vou koutant eùé. — Get ronsed Mériadeg
'Ma bet péiet studi en dén tiù ha pennek.

JAN MARY
a Lann-er-Marh.

Fetan St Kloman é Karnag

TAULEN

En Eutru Mary.....	1
--------------------	---

FOÉR VÉRIADEG

Mal é chonjal.....	15
Mal é monet.....	23
Éh omb.....	31
Mal é kérat.....	41

SKEDENNEU

En Eutru Mary.....	(doh en tâl)
Kroéz en tennad.....	(adâl de 1)
Foér Veriadeg.....	14
En Drinded.....	22
Iliz Mériadeg.....	30
Fetan St Kloman é Karnag.....	44

MOLLADENNEU "DIHUNAMB"

Loeiz HERRIEU

<i>Kerhet de Bariz, péhig hoari eit bugalé.....</i>	0,75
<i>Chomamb Breihiz.....</i>	(guerhet rah)
<i>Eit Farsal.....</i>	(guerhet rah)
<i>Le Breton Usuel, manuel de conversations.....</i>	(guerhet rah)
<i>Buguléz Kerdored, péh hoari eit merhed.....</i>	(guerhet rah)
<i>En Erùen hag er Rozen, guerz ered.....</i>	0,65
<i>Er Peizant, dén er vro, diviz.....</i>	0,25
<i>Fest e zo ! péhig-hoari.....</i>	2,00

ar un dro get I. EN DIBERDER :

<i>Imram Mael Duin, béaj burhudus tennet a lénegeh Iùerhon</i>	<i>3,00</i>
--	-------------

JOB EN DROUZ VOR

<i>Er Mèsi.....</i>	<i>péh hoari</i>	<i>é ti en obérour</i>
<i>En Tri Kansort</i>	<i>id</i>	—
<i>Ki ha Kah</i>	<i>id</i>	—

Abad HÉNEU

<i>Istoér Breih (diù volladen).....</i>	<i>12,50-15,00</i>
<i>Sant Maudé.....</i>	<i>g. r.</i>

Abad LAMOUR

<i>Bim-Bim ha Mizér, Guerzieu deverrus.....</i>	<i>0,75</i>
---	-------------

Abad CADOUX

<i>Jézuz de 12 vlé, péh hoari</i>	<i>1,15</i>
---	-------------

Abad KOHÉLEAH (Kelen Glas)

<i>Péhieu hoari.....</i>	<i>(oeit rah)</i>
--------------------------	-------------------

G. ER BORGÑ

<i>Er Spontailleu, péh hoari</i>	<i>(oeit rah)</i>
--	-------------------

Abad KADIG

<i>En Est, er Sauzoned.....</i>	<i>2,50</i>
---------------------------------	-------------

<i>Er Bugul Fur (molladen neùé kampennet).....</i>	<i>1,00</i>
--	-------------

Ar er hoaskerel :

Tud brudet hur bro-ni

Edan bout mollet :

Abad HÉNEU : Obéreu

BLEIMOR : Ar en Deulin

Abad OLIÉREU : Guerzieu

L. HERRIEU : Le Breton Usuel (eit molladen, hireit)

VEDIG EN EVEL : Sorbiennue

ha réral....

(El livreh de huerhein e vo kaset eit er briz merchet, hembkin mizeu. Skriù : L. Herrieu, Henbont e./c. 241.28, Nañned.)

PERMOULLET
AR HOASKERELLEU DIHUNAMB
D'EN 20 A VIZ GENVÉR 1932
STÉN ER BAYON
MESTR MOLLOUR